

МАКОГОНІЮК Ю. Ю.,
здобувач кафедри адміністративного
та фінансового права
(Національний університет біоресурсів
і природокористування України)

УДК 342:002(477)

ЕКОЛОГІЧНА СФЕРА ЯК СФЕРА РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА: ПОНЯТІЙНИЙ АПАРАТ, ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН

Надано характеристику інформаційного суспільства, окреслено сфери його розвитку. Розглянуто й удосконалено понятійний апарат екологічної сфери. Здійснено аналіз основних та забезпечувальних суспільних відносин в екологічній сфері. Досліджено екологічну сферу, з'ясовано її місце й роль в інформаційному суспільстві.

***Ключові слова:** сфери розвитку інформаційного суспільства, екологічна сфера, управлінські відносини, інформаційні відносини, охорона навколишнього природного середовища, забезпечення екологічної безпеки, використання природних ресурсів, формування екологічної мережі.*

Охарактеризовано информационное общество, обозначены сферы его развития. Рассмотрен и усовершенствован понятийный аппарат экологической сферы. Осуществлен анализ основных и обеспечивающих общественных отношений в экологической сфере. Исследована экологическая сфера, выяснено ее место и роль в информационном обществе.

***Ключевые слова:** сферы развития информационного общества, экологическая сфера, управленческие отношения, информационные отношения, охрана окружающей среды, обеспечение экологической безопасности, использование природных ресурсов, формирование экологической сети.*

The characteristic of the information society, outlined the scope of its development. Considered and improved conceptual framework of the environmental sector. The analysis of security and basic social relations in the environmental field. Investigated environmental protection, found its place and role in the information society.

***Key words:** development of information society, environmental area, management relations, information relations, environmental protection, environmental security, natural resources, establishment of ecological networks.*

Вступ. Варто зазначити, що на виконання положень ст. 1 Конституції України сьогодні триває процес розбудови правової держави. Водночас відбуваються значні соціальні зміни, зокрема й формування інформаційного суспільства, однією з ознак якого є вільний доступ до інформації та знань, який має забезпечуватися також за рахунок створення державою відповідного організаційно-правового механізму. Зауважимо, що в умовах зростання антропогенного впливу на навколишнє природне середовище, формування незворотних негативних наслідків і їх глобалізації особливого значення в інформаційному суспільстві набувають екологічна сфера та, відповідно, забезпечення доступу до інформації в екологічній сфері. Це пояснюється насамперед тим, що забезпечення доступу до інформації в екологічній сфері впливає на збереженням середовища, необхідного для життя людини та її діяльності, у тому числі шляхом проведення низки управлінських заходів щодо його збереження.

Водночас на сьогодні відсутні ґрунтовні наукові дослідження екологічної сфери як однієї зі сфер розвитку інформаційного суспільства, а чинним законодавством України сфе-

рою розвитку інформаційного суспільства визначається лише сфера охорони навколишнього природного середовища. Не сприяє розумінню екологічної сфери та її місця в інформаційному суспільстві також відсутність чіткого понятійного апарату, що використовується під час її дослідження. Саме це зумовлює актуальність обраної теми.

Постановка завдання. Мета статті полягає в обґрунтуванні ролі й місця екологічної сфери в розвитку інформаційного суспільства в Україні шляхом з'ясування особливостей суспільних відносин у цій сфері, а також визначення понятійного апарату проблеми її функціонування.

Теоретико-методологічним підґрунтям розвідки є праці вчених у галузі інформаційного права (роботи І.В. Арістової, О.А. Баранова, І.В. Гетьмана, А.І. Ракітова), у галузі адміністративного права (розробки В.Б. Авер'янова, В.І. Курила, В.П. Пилипишина) та в галузі екологічного права (праці В.І. Андрейцева, А.П. Гетьмана, І.В. Гиренко, В.В. Костицького, О.Д. Настечко, Ю.С. Шемшученка, М.В. Шульги та інших авторів).

Результати дослідження. Відстоюємо позицію, що формування інформаційного суспільства в Україні є важливим соціальним процесом, який зумовлює новий етап розвитку суспільства. Вважаємо за доцільне підкреслити, що розбудову інформаційного суспільства в Україні визначено одним із пріоритетних напрямів її розвитку відповідно до положень Закону України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки» [1]. Однак сьогодні відсутнє законодавче й усталене доктринальне визначення поняття інформаційного суспільства та його ознак. Аналіз позицій науковців із цього приводу дозволяє вважати конструктивним визначення поняття інформаційного суспільства, запропоноване І.В. Арістовою: «Це громадянське суспільство з розвиненим інформаційним виробництвом і високим рівнем інформаційно-правової культури, у якому ефективність діяльності людей забезпечується розмаїттям послуг на основі інтелектуальних інформаційних технологій і технологій зв'язку» [2, с. 50].

З огляду на таке визначення можна назвати ознаки інформаційного суспільства. По-перше, основною ознакою інформаційного суспільства є наявність соціальної групи, індивіди якої взаємодіють між собою за допомогою інформації, інформаційних технологій та інформаційних послуг. По-друге, саме в громадянському суспільстві, яке є основою для формування інформаційного суспільства, інформаційні технології й послуги набувають особливого, рушійного значення. Шляхом їх використання підвищується ефективність діяльності суб'єктів громадянського суспільства, що у свою чергу впливає також на формування соціальної правової держави. По-третє, роль держави в інформаційному суспільстві зводиться до створення організаційно-правових засад його існування, а саме: функціонування інформаційного виробництва, формування інформаційно-правової культури, створення й функціонування інформаційних технологій, надання інформаційних послуг, обігу інформації тощо. Крім того, варто зазначити, що одним із принципів державного управління є принцип інформаційної достатності. Тому ігнорування й тотальне порушення принципу інформаційної достатності в державному управлінні радянської доби (надання недостовірної інформації вищим управлінським органам) стали одним з основних чинників допущення стратегічних помилок у державному управлінні, які сприяли розпаду держави [3, с. 79].

Дослідження показали, що сьогодні основними напрямками розвитку інформаційного суспільства в Україні є такі: 1) поетапна реалізація цілей стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні; 2) формування сучасної інформаційної інфраструктури; 3) розширення доступу громадян до інформації та знань, насамперед до публічної інформації; 4) впровадження електронного урядування; 5) розвиток науки й інновацій; 6) розвиток інформаційно-комунікаційної інфраструктури у сфері охорони навколишнього природного середовища; 7) забезпечення інформаційної безпеки; 8) розвиток міжнародного співробітництва; 9) створення електронної демократії, медицини, економіки, культури та освіти [1]. Очевидно, що важливе місце серед напрямів розвитку інформаційного суспільства в Україні посідає розвиток інформаційно-комунікаційної інфраструктури у сфері охорони навколишнього природного середовища. Водночас, на нашу думку, мова має йти про розвиток інформаційно-комунікаційної інфраструктури саме в екологічній сфері, частиною якої, за нашою гіпотезою, справедливості якої буде доведено, є сфера охорони навколишнього природного середовища.

Наразі варто зазначити, що, крім сфери охорони навколишнього природного середовища, чинним законодавством України [4] до основних сфер розвитку інформаційного

суспільства в Україні віднесено інформаційну, правову, соціальну сфери, а також сфери інформаційної безпеки й міжнародного співробітництва. Однак цей поділ на сфери розвитку необхідно вважати умовним, оскільки всі сфери життєдіяльності суспільства перетинаються між собою, насамперед за допомогою постійного обігу інформації, який відбувається не лише в інформаційній сфері, а й в інших сферах інформаційного суспільства. Наприклад, створення нового нормативно-правового акта за своєю природою належить до правової сфери, однак якщо в ньому йдеться, зокрема, про зменшення викидів в атмосферу, то він впливає на сферу охорони навколишнього природного середовища. У свою чергу сам факт зменшення викидів впливає на соціальну сферу, оскільки змінює стан здоров'я суспільства.

Варто підкреслити, що в Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні, схваленій розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15 травня 2013 року (далі – Стратегія) [4], сфері охорони навколишнього природного середовища приділено значну увагу. До основних напрямів розвитку інформаційного суспільства у сфері охорони навколишнього природного середовища належать такі: 1) розвиток інформаційно-комунікаційної інфраструктури; 2) створення й забезпечення роботи мережі загальнодержавної екологічної автоматизованої інформаційно-аналітичної системи; 3) забезпечення доступу до екологічної інформації [4]. На нашу думку, забезпечення на державному рівні використання й розвитку інформаційно-комунікаційних технологій (далі – ІКТ) у сфері охорони навколишнього природного середовища, реалізація проектів і виконання програм, створення на базі ІКТ систем прогнозування й моніторингу впливу природних і техногенних катастроф на навколишнє природне середовище [4] дасть змогу досягти відповідних запланованих цілей Стратегії. Забезпечення ж доступу до екологічної інформації дозволить використовувати її не лише у сфері охорони навколишнього природного середовища, а й в інших сферах (наприклад, у правовій і соціальній).

Водночас наголосимо на тому, що сферою розвитку інформаційного суспільства необхідно вважати саме екологічну сферу, частиною якої є сфера охорони навколишнього природного середовища. Обґрунтуємо нашу позицію. З огляду на те, що в законодавстві відсутнє чітке розуміння поняття «екологічна сфера» та його співвідношення з поняттям «сфера охорони навколишнього природного середовища», а також із метою доведення справедливості окресленої нами гіпотези вважаємо за доцільне здійснити аналіз відповідного понятійного апарату й особливостей суспільних відносин, що можуть виникати в екологічній сфері.

З'ясування потребують насамперед такі поняття, як «навколишнє природне середовище», «навколишнє середовище» та «довкілля». Зауважимо, що поняття «навколишнє природне середовище» часто вживається в нормативно-правових актах України, проте чіткого й повного його законодавчого визначення досі немає. Так, аналіз ст. 5 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» [5] свідчить, що з наведеної норми неможливо чітко встановити, що саме варто розуміти під навколишнім природним середовищем. Що стосується доктринальних визначень цього поняття [6, с. 8; 7, с. 489], то необхідно також вказати на відсутність єдиної позиції. Крім того, науковцями наголошується на розбіжності національної й міжнародної термінології, адже загальним для міжнародної термінології є поняття «навколишнє середовище» [8, с. 12; 9].

Зазначимо, що проведені дослідження визначень понять «навколишнє природне середовище» та «навколишнє середовище» дало змогу зробити певні висновки. На нашу думку, навколишнє середовище в широкому розумінні є системним утворенням, складовими якого постають навколишнє природне середовище (охоплює компоненти природного середовища, природні об'єкти й природно-антропогенні об'єкти, а саме природні об'єкти, змінені в результаті господарської чи іншої діяльності) та навколишнє середовище (охоплює антропогенні об'єкти й частину природно-антропогенних об'єктів, а саме об'єктів, створених людиною, які мають властивості природних об'єктів, рекреаційне та захисне значення, проте не є природними об'єктами). Відповідно, у вузькому розумінні навколишнє середовище є системним утворенням, складовими якого постають антропогенні об'єкти та частина природно-антропогенних об'єктів, а саме об'єктів, створених людиною, які мають властивості природних об'єктів, рекреаційне й захисне значення, проте не є природними об'єктами.

Тісно пов'язаним із поняттям екологічної сфери є поняття «довкілля», яке потребує ґрунтовного аналізу. Зазначимо, що в чинному законодавстві України визначення цього поняття надано лише в одному підзаконному нормативно-правовому акті – Наказі Міністер-

ства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи «Про затвердження Положення про паспортизацію потенційно небезпечних об'єктів» від 18 грудня 2000 року № 338 [10]. Зокрема, цим актом довілля визначається як оточення, у якому функціонує об'єкт (повітря, вода, земля, флора, фауна тощо). Проте з наведеного не зрозуміло, що мається на увазі під оточенням: природне чи природно-антропогенне середовище, а також які саме компоненти до нього входять. Вважаємо, що не сприяє розумінню цього визначення й те, що до його структури входить невиключний перелік компонентів. Щодо доктринальних визначень поняття «довкілля» серед науковців також немає єдиної позиції [8, с. 60]. З огляду на визначення поняття «довкілля», надане в довідниковій літературі [11, с. 385], можна зробити висновок, що довілля при-таманні такі ознаки: 1) воно включає лише модифікації природного середовища, змінені під впливом антропогенних факторів; 2) вказані модифікації природного середовища мають знижені властивості для відтворення або ж такі властивості в них зовсім відсутні; 3) відтворення їхніх властивостей потребує постійного регулювання з боку людини.

Таким чином, беручи до уваги з'ясовані визначення термінів «навколишнє природне середовище» й «навколишнє середовище» та груп об'єктів, які до них належать, можемо стверджувати, що поняття «довкілля» є значно вужчим, ніж поняття «навколишнє природне середовище», оскільки включає лише природні об'єкти, змінені в результаті господарської діяльності (природно-антропогенні об'єкти). Це означає, що довілля постає складовою частиною навколишнього природного середовища та, відповідно, включається до поняття «навколишнє середовище» в його широкому тлумаченні.

Ще одним поняттям, яке підлягає визначенню та тісно пов'язується окресленою з тематикою, є поняття екологічної мережі, визначення якої надано в ст. 3 Закону України «Про екологічну мережу України» [12]. Проведений аналіз показує, що екологічна мережа є штучно створеною територіальною системою, яка охоплює як складові компоненти навколишнього природного середовища (серед яких є природні території й об'єкти), так і складові компоненти навколишнього середовища у вузькому розумінні (серед яких є штучно створені об'єкти: ботанічні сади, дендрологічні парки, зоологічні парки, пам'ятки садово-паркового мистецтва тощо). Саме шляхом формування екомережі як єдиної територіальної системи, її збереження та невиснажливого користування (що у свою чергу передбачає проведення органами державної влади та органами місцевого самоврядування низки заходів щодо контролю, нагляду, моніторингу, обліку, фінансування) створюються умови для формування, відновлення й особливої охорони насамперед складових компонентів навколишнього природного середовища (компонентів природного середовища та природних об'єктів). Таким чином, формування екомережі, її збереження й невиснажливе користування відіграє допоміжну роль у формуванні, відновленні та особливій охороні насамперед складових компонентів навколишнього природного середовища.

Нагадаємо про нашу гіпотезу, що поняття екологічної сфери пов'язується з такими поняттями, як навколишнє природне середовище, навколишнє середовище та довілля. Отже, з огляду на тлумачення цих термінів необхідно визначитись із поняттям «екологічна сфера». Так, О.Д. Настечко та Є.Ф. Глухачов під поняттям екологічної сфери розуміють сферу, яка включає природокористування й охорону навколишнього природного середовища [13; 14]. Тобто під екологічною сферою автори розуміють сферу суспільних відносин, які виникають із приводу природокористування й охорони навколишнього природного середовища. У підручнику з адміністративного права України екологічна сфера ототожнюється зі сферою охорони навколишнього природного середовища, у якій виникають суспільні відносини, пов'язані з використанням природних ресурсів, охороною навколишнього природного середовища та забезпеченням екологічної безпеки [15, с. 199]. Аналіз наведених наукових позицій дозволяє дійти висновку, що в обох визначеннях замість поняття «навколишнє середовище» використовується поняття «навколишнє природне середовище», питання співвідношення яких нами було досліджено.

Інші вчені (насамперед у галузі екологічного права) переважно надають визначення поняття «екологічна сфера» через сукупність груп суспільних відносин. Проведений аналіз свідчить, що науковці по-різному формують склад груп суспільних відносин [6, с. 4; 8, с. 14–16; 16, с. 15]. Вважаємо за доцільне підтримати позицію Ю.С. Шемшученка щодо виокремлення таких чотирьох груп суспільних відносин в екологічній сфері: 1) відноси-

ни щодо охорони навколишнього природного середовища; 2) відносини щодо використання природних ресурсів; 3) відносини щодо забезпечення екологічної безпеки; 4) відносини щодо формування, збереження й раціонального використання екомережі [8, с. 14–16].

Варто стисло охарактеризувати кожен групу вказаних відносин і їх взаємозв'язки з огляду на широке тлумачення навколишнього середовища, саме щодо об'єктів якого виникають ці відносини в екологічній сфері. Зазначимо, що відносини щодо охорони навколишнього природного середовища (з огляду на розуміння охорони навколишнього природного середовища Ю.С. Шемшученком [8, с. 14]) – це відносини щодо здійснення комплексу заходів, спрямованих на збереження, відтворення та поліпшення стану цього середовища. Вважаємо за доцільне також звернути увагу, що охороні й захисту підлягає саме навколишнє природне середовище як складова навколишнього середовища в його широкому розумінні.

Водночас із відносинами щодо охорони навколишнього природного середовища тісно пов'язуються відносини щодо використання природних ресурсів, адже раціональне використання природних ресурсів впливає на збереження, відтворення й поліпшення стану навколишнього природного середовища [8, с. 14]. Щодо відносин із забезпечення екологічної безпеки необхідно зазначити, що вони також тісно пов'язуються з відносинами щодо охорони навколишнього природного середовища, проте мають більшу спрямованість на гарантування безпечного для життя й здоров'я людей середовища [8, с. 15].

Останньою аналізованою нами групою суспільних відносин в екологічній сфері є відносини щодо формування, збереження та раціонального використання екомережі. З огляду на визначення поняття «екомережа» [12] варто зазначити, що ця група суспільних відносин є найбільше пов'язаною з відносинами щодо охорони навколишнього природного середовища, адже завдяки формуванню, збереженню й раціональному використанню екомережі як штучно створеної територіальної системи створюються умови для збереження, відтворення й поліпшення компонентів природного середовища, природних об'єктів та природних об'єктів, змінених у результаті господарської чи іншої діяльності.

Формування екологічної мережі передбачає зміни в структурі земельного фонду країни шляхом віднесення (на підставі обґрунтування екологічної безпеки й економічної доцільності) частини земель господарського використання до категорій, що підлягають особливій охороні з відтворенням притаманного їм різноманіття природних ландшафтів. Таким чином, особливій охороні підлягають природні території та об'єкти, які мають велику екологічну цінність як унікальні й типові природні комплекси для збереження сприятливої екологічної обстановки, попередження та стабілізації негативних природних процесів і явищ, що покладає на їх суб'єктів необхідність дотримання правового режиму земель, які перебувають у їх віданні [17, с. 92–93].

Таким чином, без існування вказаних груп суспільних відносин в екологічній сфері ефективна й комплексна охорона навколишнього природного середовища була б неможливою. На нашу думку, є всі підстави розглядати екологічну сферу як системне утворення, між складовими якого існує постійний зв'язок. Вважаємо, що така форма організації екологічної сфери має сприяти її ефективному функціонуванню. Водночас існують також інші чинники, що здійснюють позитивний вплив як на екологічну сферу в цілому, так і на її окремі складові. Виникає об'єктивна потреба в їх з'ясуванні.

У зв'язку із цим вважаємо за доцільне звернути увагу на те, що разом із виокремленими групами основних суспільних відносин в екологічній сфері можуть виникати похідні (забезпечувальні) відносини, які реалізуються поряд з основними в процесі їх виникнення, розвитку й припинення [6, с. 4]. Саме такими забезпечувальними відносинами є управлінські та інформаційні відносини, що виникають як у процесі охорони навколишнього природного середовища, так і в процесі використання природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки, формування, збереження й раціонального використання екомережі. Наприклад, контрольні відносини (як різновид управлінських відносин) виникають і здійснюються в таких групах суспільних відносин із метою забезпечення законності та дисципліни, у тому числі шляхом здійснення низки заходів щодо узгодження вказаних відносин із вимогами чинного законодавства.

Щодо інформаційних відносин в екологічній сфері необхідно наголосити, що вони постають частиною складних, «змішаних» суспільних відносин, а також, як наголошують науковці, мають тенденцію до посилення, особливо в умовах розвитку інформаційного суспільства [18, с. 50], оскільки всі його сфери пов'язуються з обігом інформації, розвиваються за допомогою інформаційної інфраструктури.

Дослідження показали, що інформаційні відносини в екологічній сфері виникають і в процесі охорони навколишнього природного середовища, і під час використання природних ресурсів, і в процесі забезпечення екологічної безпеки, і під час формування, збереження й раціонального використання екомережі. Інформаційні відносини пов'язуються зі створенням, поширенням, використанням, збереженням, знищенням інформації, що циркулює в екологічній сфері. При цьому суб'єктами вказаних інформаційних відносин можуть бути суб'єкти владних повноважень (які створюють, зберігають, поширюють інформацію тощо), які водночас здійснюють заходи щодо охорони навколишнього природного середовища, використання природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки, формування, збереження й раціонального використання екомережі, а також фізичні та юридичні особи, які отримують і користуються такою інформацією в процесі здійснення своєї діяльності в екологічній сфері. Останнє у свою чергу впливає на стан охорони навколишнього природного середовища, забезпечення екологічної безпеки тощо. Так, наприклад, отримання юридичними й фізичними особами інформації щодо встановлених у законодавстві критеріїв, стандартів, лімітів і нормативів, які стосуються забезпечення екологічної безпеки, впливає також на дотримання вказаних критеріїв і стандартів у їх діяльності, а отже, і на стан екологічної безпеки.

Висновки. Таким чином, доцільно говорити про широке тлумачення поняття «екологічна сфера»: це системне утворення, невід'ємними складовими якого постають групи основних суспільних відносин та групи забезпечувальних суспільних відносин. Очевидно, що існує прямий і зворотний зв'язок між розвитком інформаційного суспільства в Україні та вдосконаленням екологічної сфери. Отже, є всі підстави вважати, що екологічна сфера є однією з основних сфер розвитку інформаційного суспільства. Це, на нашу думку, зумовлює проведення подальших наукових досліджень, пов'язаних із розробкою організаційно-правового забезпечення права доступу до публічної інформації в екологічній сфері. Проведення таких пошуків вимагають нові умови розвитку інформаційного суспільства в Україні, а саме його інтеграція до глобального інформаційного суспільства та перетворення на суспільство знань.

Список використаних джерел:

1. Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки : Закон України від 9 січня 2007 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/537-16>.
2. Арістова І.В. Державна інформаційна політика та її реалізації в діяльності органів внутрішніх справ: організаційно-правові засади : дис. ... докт. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право» / І.В. Арістова. – Х., 2002. – 477 с.
3. Курило В.І. Адміністративні правочини у сільському господарстві України: сучасна парадигма : [монографія] / В.І. Курило ; за заг. ред. В.К. Шкарупи. – К. : Магістр – XXI сторіччя, 2007. – 312 с.
4. Про схвалення Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 травня 2013 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/386-2013-%D1%80>.
5. Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України від 25 червня 1991 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1264-12>.
6. Екологічне право України : [підручник для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл.] / за ред. А.П. Гетьмана та М.В. Шульги. – Х. : Право, 2009. – 328 с.
7. Великий енциклопедичний юридичний словник / за ред. Ю.С. Шемшученка. – К. : Юридична думка, 2007. – 992 с.
8. Екологічне право України. Академічний курс : [підручник] / за заг. ред. Ю.С. Шемшученка. – К. : Юридична думка, 2005. – 848 с.
9. Матвійчук А.О. Поняття сприятливого навколишнього середовища у немайнових відносинах, що регулюються цивільним правом / А.О. Матвійчук // Юридична наука. – 2011. – № 2. – С. 55–65.
10. Про затвердження Положення про паспортизацію потенційно небезпечних об'єктів : Наказ Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи від 18 грудня 2000 року № 338 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0062-01>.
11. Мусієнко М.М. Екологія. Охорона природи : [словник-довідник] / М.М. Мусієнко, В.В. Серебряков, О.В. Брайон. – К. : Знання ; КОО, 2002. – 550 с.

12. Про екологічну мережу : Закон України від 24 червня 2004 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1864-15>.
13. Настечко О.Д. Правовий механізм прийняття державно-управлінських рішень в екологічній сфері : автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. : спец. 25.00.02 / О.Д. Настечко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mydisser.com/ru/catalog/view/386/822/11637.html>.
14. Глухачов Є.Ф. Підвищення ефективності механізмів захисту довкілля в умовах економічної кризи / Є.Ф. Глухачов, О.Д. Настечко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/apdu/2010-1/doc/2/03.pdf>.
15. Адміністративне право України. Академічний курс : [підручник] : у 2 т. / за ред. В.Б. Авер'янова. – К. : Юридична думка, 2005– . – Т. 2 : Особлива частина. – 2005. – 624 с.
16. Андрейцев В.І. Екологічне право : [навч. посібник для юрид. фак-тів вузів] / В.І. Андрейцев. – К. : Вентурі, 1996. – 208 с.
17. Гиренко І.В. Правова охорона рослинного світу України: сучасна парадигма : [монографія] / І.В. Гиренко ; за заг. ред. В.І. Семчика. – К. : НУБіП України, 2015. – 433 с.
18. Арістова І.В. Концепція інформаційних правовідносин: сутність та особливості використання у сфері банківської діяльності / І.В. Арістова, В.Д. Чернадчук // Інформація і право. – 2012. – № 3(6). – С. 47–56.

ПЕТРЕЧЕНКО С. А.,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри конституційного,
адміністративного та міжнародного права
(Національна академія
Державної прикордонної служби
України імені Богдана Хмельницького)

УДК 340.12(477)

ПОРЯДОК ВІДНОВЛЕННЯ ВТРАЧЕНОГО ПАСПОРТА ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИМИ ОСОБАМИ: НЕДОЛІКИ ЗАКОНОДАВЧОЇ ТЕХНІКИ

У статті охарактеризовано загальний і спеціальний порядок відновлення втраченого паспорта громадянина України. Висвітлено недоліки законодавчої техніки щодо відновлення паспорта внутрішньо переміщеними особами. Проаналізовано проблемні аспекти відновлення паспорта, що виникають на практиці.

Ключові слова: внутрішньо переміщена особа, законодавча техніка, паспорт, реєстрація місця проживання, втрачений паспорт.

В статье охарактеризованы общий и специальный порядок восстановления утраченного паспорта гражданина Украины. Освещены недостатки законодательной техники по восстановлению паспорта внутренне перемещенными лицами. Проанализированы проблемные аспекты восстановления паспорта, возникающие на практике.

Ключевые слова: внутренне перемещенные лица, законодательная техника, паспорт, регистрация места жительства, потерянный паспорт.

The article describes the general and special order restoration of the passport of citizen of Ukraine. Deals with the shortcomings of the legislative technique to restore passport internally displaced persons. Analyzed the problematic aspects of recovery passport that arise in practice.

Key words: internally displaced persons, legal machinery, passport, residence registration, lost passport.

